

Предчислениe и
друга упутствова-
нія пріма
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ - Плану
№ 285. и сва-
ко Цесаро Кра-
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Союзіє)

ПЕШТА.

Четвртакъ

16. Септембра. 1843.

Год. III.

СПОМЕНЪ.

Добре и незаборавлїне Госпоже Наталіе
Монастерлій, рождене Даміановичъ,
преминувше у Пешти 23 Іануарія 1843.

Прахъ твой почива
Духъ веъ Рай ужива!

Благе душе, смѣрина ума и сердца е была,
Два надеждана отгавиша сына, Майка мила,
Была врестна Доманица и Супруга вѣрна,
Діка Братье и Родбине, полу своемъ примѣрна,
Ахъ, — была в Наталіа пакъ више нема,
На гробу юй тужанъ Геній поредъ креста дрема!
О! савъ кадъ бы свѣтъ добротомъ Ньойзи быво
раванъ,

Нигда облакъ туче не бы грозіо намъ таванъ,
И надъ страстма имао бы смертный господарство,
Земли бы се претворила у небесно Царство;
Брь существомъ земпороднымъ Ни тко годъ познае,
За Доброту оличену и Честность признае.

Та' съ таковомъ Другарицомъ каква Друга быва? —
Шта ли Супругъ са таковомъ Супругомъ ужива? —
И радости да л' му кадгдъ съ Ньоне тону шайке?
Каква л' дѣца отъ такове радъяюсе Майке?! —
У вопросма отвѣтъ стои преясантъ свакоме:
Савъ полъ нѣжныи такавъ желимъ, миломъ Роду
моме.

Та хиладу Райска душа да — й живила лѣта,
Юшъ бы школа было похи Ньой съ овога свѣта!
Ал' и Небо, Добре радо у себе пребира,
Наталіа садъ ужива сладость вѣчногъ мира.
А име юй Лѣпо овѣ споменомъ не спава,
Кое Братьу, Родъ, Супруга, Чада утѣшава!!

У Пешти 26. Ян. 1843.

отъ Петра Петровичъ
Сремоподмужанина
Свящ. Діакона Пештанскогъ.

ТВЕРДОКАМЕНИЦА
И АНГЕЛСКІИ ДОМЪ.

(Новелла отъ Ф. К.)

(конацъ.)

Сігмундъ ово за обадвое нъи вепріятно
Боголюба заключеніе чувшіи истина віе от-
ма тужю и жалостю, али као што се мало
послъ на нѣму дало видити, веъ почено
е быво тамнити и свако веселіе дружство
избѣгавати тако, да су се вѣрни му слу-
жителы яко за нѣга у бригу бацали били.
Када онъ єдаредъ на медвеђој кожи, кою
е за споменъ драгогъ и милогъ побѣдор-
ства кући донети дао, сниваюћи лежаше,
доће му унутра Вукъ старый ињеговъ Вра-
таръ, и почне съ благимъ но пунымъ
дерзости коренѣмъ говорити: „Господине!
Вы нисте више онай, кои сте досадъ бы-
ли. Пре сте сваѓда весео, радостанъ и ве-
даръ были, а сада сте тако дремљивъ, та-
ко смутанъ и суморанъ, као да сте се завѣ-
товали у комъ монастыру закалућеритисе.
Коницъ Вамъ отъ оногъ времена, отъ ка-
ко сте съ красножельнымъ посѣщеніема
у Ангелоградићъ престали, епо при яслама
као ромъ дрежди. Тамо є, я знамъ, те-
мель Вашегъ неспокойства. Вы сте желили
любезну ружицу међу стѣнами Ангелоград-
скимъ цвѣтаюћу у Твердокаменицу прене-
ти, али Вамъ Старина вашой жељи и на-
дежди противъ стаде. Вы мыслите, да сте
е веъ изгубили, зашто вамъ се чини, да
су условія коя Стари поквари, више нерѣ-
шилена. Садъ, пазите! Я самъ овѣ да

Вамъ нѣко предложеніе учинимъ. Време и вооружане руке доста су већь могућногъ учиниле, што се изпочетка невозможно чинише; истымъ начиномъ и Вы можете Вашу цѣлъ постигнути."

Риттеръ садъ устане, и премъ да су му Вратарова предложенія чрезвычайно звонила, будући су га и она у сумњу приводила, то опетъ га любовъ и сердце на то склоне.

Већь година дана била је прошла, отъ како се онъ, Вуковъ совѣтъ саслушавши, више као мужественный борацъ и веселый гостъ у сосѣднѣмъ градићима нѣ дао виђати. Берта нѣга за цѣло ово време (мора се помислити, да она не живише у напе до-ба) нѣ заборавила била. Већь се приближаваше нѣиогъ рожденіја данъ, кои бы требало да се као и сви прошасти торжественно проведе. Многе госте сазове Риттеръ Боголюбъ на свою частъ. Радость и веселѣ оживе цѣлу гостбу. „Да живи лѣпа Берта!“ наздрави Риттеръ отъ Родисъ замока, кадъ је съ пѣнущемисе пеаромъ устао. „Да живи!“ отѣкне дружество. „По сто пута да живи!“ повыкне Сигмундъ Риттеръ, кои је непримѣтимо међъ нын дошао, пунъ пеаръ спопадне и заошіа га зажареной дѣвици. Потомъ окренувши се Боголюбу рекне: „Опростите! я долазимъ Васъ при овомъ свечаномъ часу на испуненіе Ваши речій опоменути. Вы бы хтѣли руку Ваше кћери текъ онда ми одобрити, кадъ бы се я као просіоцъ представио, безъ да бы крозъ каплю или преко зыда могъ и Вашегъ замка дошао. Разрѣшилосе условіе, ербо я путемъ Рудокопника дођо. Отъ Твердокаменице до подрума Ангелографића, изъ кога самъ садъ и изышао, води дубока једна исподъ земљѣ стаза, коју самъ прорыти морао, да бы сокровиште, кое самъ за мене искао, данасъ нашао. Ходите, видите и вѣруйте!“ И као Предводитель дружства напредъ корачаше Риттеръ у подруму доле, и све даљ исподъ свода крозъ ходникъ, кои се предъ дивећимисе очима далеко протезаше. Чинише се да путь нема краја. Напослѣдакъ пођу опетъ горе, и на-

скоро засвѣти имъ се данъ. Окренесе Сигмундъ, и рекне осмѣиваюћисе своимъ пратиоцима „Я васъ као човекъ све у Твердокаменици поздрављамъ и молимъ, да бысте изволѣли торжество, кое самъ я у Ангелографићу прекинуо, овдѣ заключити.“

Поновљено съ великимъ восклицаніемъ пированѣ учини, да гости свако о овомъ за кратко време совершеномъ дѣлу двоуменѣ забораве. Само старомъ Боголюбу и нѣговој Берти, коју онъ таки при јасномъ дану као нѣнъ супругъ и съ њомъ благословъ свога дома у Твердокаменицу вођаше, вовѣри Сигмундъ ову тайну. Многи у народу держали су, да је онъ са Княземъ пакла у свези; други опетъ да је онъ у свомъ предпrijтио отъ наклонѣни земны духова подпомагања, кои су се нѣговој отважности склонили јошть сто пута дужу пружину ходника у своду копати, кадъ је старый подкопатель Вукъ са своимъ друговима свекуюћи посао прекинуо.

Ја самъ склонѣнъ, дода преповѣдателъ, при последнѣмъ мнѣнїю остати; кадъ се утѣшилени рѣчиј опоменемъ, кое єнѣгда милий Геое пѣвао, са коимъ я мою преповѣдку, да бы што годъ добро у себи содержала, заключуемъ:

„Нигда се не кланяти,
Крѣпакъ се являти,
Призываите Божіе мищце.“ —

Особито побужденіе лежаше у тону, съ коимъ је млада дајма, коя је преповѣдки по воду дала, Рудокопнику захвалила. Она му пружи руку, и дружство у разномъ понаособъ расположению вратисе. Кола буду готова, на кој поседају, и отвезу се главномъ граду. — И текъ послѣ годину дана истымъ путемъ прврате се само съ товаромъ лѣпе Емме и Рудокопника.

„Опоминѣшъ ли се, любезна моя!“ рекне овай, кадъ имъ развалине Твердокаменице у очи падоше, — „опоминѣшъ ли се јошть оне преповѣдке, коју самъ я лане у онымъ стѣнама на твоје захтѣванѣ изъ обушице (Stegreif) преповѣдјо? — Вы мыслясте у њој возношеније на наша обстоятелства наћи: Твой добриј отацъ держао је тада са уобра-

зителнимъ подозреніемъ злогъ разположенія твогъ первогъ любимца, кога су знала господа отъ Валдхайма у побѣженомъ медведу, видіо самъ нѣгово устезанѣ и сумню о моимъ знанія и предпріятія у изгледу старогъ Ріттера исмѣяне, и само съ Геєннымъ рѣчма, когъ въ онъ великий почитатель, на концу изговорено крѣпкодушіе, нѣга въ опеть съ преповедателемъ помирило. Я самъ заиста морао у пророческомъ смыслу онда измышляти, и духови су ми се дубльине склонни показали. Оне отъ мене у дѣлу управляеме машине, садъ у радостномъ дѣло-поспѣшаваюћемъ ходу, возвратиле су отцу тако често изявљено нѣгово изругаванѣ; мое въ напрезанїе крунисато, јеръ я имамъ Тебе, благословъ могъ живота и дѣйства!"

"Аминъ!" рече смѣшенисе млада Госпа, и поздрави съ нѣномъ рукомъ преко замокъ.

ХОРВАТСКА.

(Изъ Cestopisa I. Колмаровогъ, е.с. Описаніе нѣговогъ путованія, год. 1841.)

(конацъ.)

Завистници пребацују Гају честолюбие и славолюбие. На ово мы имъ отговарамо: У славнымъ дѣлма славу тражити увекъ въ похвално; у срећи и у чести Народной собственно тражити, есть благородніе, нежел' безчувственнымъ спрама чести быти, или себе са другимъ безчестнымъ дѣлма возвысити. — Гай въ довольно показао, да му въ честь Народна дражія была, него нѣгова; јербо у време опасности Народне, кадъ су найзнатніи Отечественници бутали, одпадници туђинцима се улагивали, слаби и непостояни, шта више учени и неспособни отъ дѣйствителности отступили и къ заштити прошлости, и дубокимъ європетичкимъ изтраживаньма прибѣгли, тада въ Онъ горку ябуку настоящія кусао, и не-посредствено и явно Народъ одушевлявао, безъ да въ свое опорочителъ и обтужитељ на умъ узимао. Кадъ бы мы Славянинами Паноеонъ као Римляни и Французи; или Валхаллу као Нѣмцы; то бы я за-

иста Образъ Гајовъ тамо вставио, и са вѣнцемъ лауровымъ главу му украсио. Сви Славяни једно само очекиваю; Гай въ стану био не само са своимъ речма, новцемъ путешествія, но и съ перомъ дѣйствовать, и са краснымъ своимъ писанія начиномъ почесе Сонароднике свое разведрити.

Господинъ Гай има и јданъ збиръ Славянски стародревностій, и. пр. оригиналный Образъ Гундулича, Георгича, Петра Зрынскій и прочи; такођеръ онъ притяжава и стары Славянски новаца, отъ кои на первима въ печатанѣ четвертъ луне съ једномъ звѣздомъ, кои отпечатакъ юшть једнако гербъ мпоги Хорватски племениты фамілія краси. На једномъ отъ овы сребреномъ новцу стои надпись.

Caesar Augustus.

а на другой страні:

Virtus turb. illiricar.

Између стары рукописа кодъ Господина Гая одвећъ ме въ интересирао законъ Винодолскій отъ године 1288. У томе су особита два характеристическа члена за Славяне, кои се на человѣколюбие и за оно време на невѣројатно изображение относе. Винодоль въ областъ једна на Хорватскимъ обрежіјама.

Септемвріа 15. представила су се у Театру два парчета. — У кругу пріятеля била въ речъ о купованю и зыданю новогъ Народногъ у Загребу Театра; премъ да самъ я освѣдоченъ, да Театеръ на Народность и изображение јзыка велико втечење има, то бы опеть совѣтовао, да бы се новци за основъ Фонда ко издаваню добры книга, и Музеума за сохраненіе отечественны стародревностій жертвовали; будући да садашњѣ станъ Театра за рукомъ иде: но будући да је Фондъ за овой юшть малый, то се изясніо Господинъ Гай, да ће једно особито тога ради путешествие по Хорватской предузети, кое ће се само Театра тыцати.

Господинъ Срезнѣвскій известіо нась съ садашњимъ стану Руссійскогъ Књижества

особито Стіхотворства. По смерти Пушкина узвышавасе између други, млады Хомяковъ као Стіхотворацъ. Нарочито се нѣговъ „Славянскій Орао“ јошть непечатано Стіхотвореніе похвалое, кое у рукопису обходи (циркуліртъ).

На данъ предъ нашимъ полазкомъ посѣте настъ јошть два млада Клиріка изъ Семінаріе, Гоподинъ Волетичъ и Господинъ Врбанчић, кои настъ Чески поздраве, и оособио се у овомъ јзыку одвећь умешно изразе. Они су се сваке седмице вишне сатій у њему упражнявали. Јошть ми је жао было, што ни самъ Господина Мазураничъ видio и познаo, кои се у ово време болестанъ и у полю налазаше.

Јошть истый дэнъ дојемо у Карловацъ, и кадъ смо се у гостилици смѣстили, посѣтимъ я Читаоницу Господина Клобучарича, привременногъ Градскогъ Судіе, и Браћу Вокановиче, гдѣ смо се и до полноћи разговарали. Овдѣ као и у Загребу нападну ме Отечествомљубци съ вопросима: Защто се Слованско Благородство отуђава отъ Народногъ свогъ јзыка, и туђемъ се спријадружава? Защто оно о томе найвише ради, да Словане помаћари? Защто Словани такове противозаконости сносе, а не траже кодъ Франца помоћи? Моя Господо! — реко я, овоме се положу заиста многе и разне причине за основъ; а я осимъ свега жалимъ на недостатакъ у спомогателнимъ школама и Народномъ воспитанію кодъ настъ. Тко обстојателства Слована у Унгаріи познае, тай постиже, да се на словопрѣномъ путу овомъ злу неда помоћи, што Словани тамо свои Посланика немаю.

Нашъ је Народъ яко сиромашанъ, и у бѣдностъ погруженъ. У прочемъ Словани се доста здраво буде, и по возможности гласове уздижу.

Издаватель Димитрій Йоанивићъ. — Учредникъ Димитрій Теодоровићъ

(Rosen - Platz № 285.)

У ПЕШТИ словима Баймоловимъ

Овдѣ самъ такођеръ чуо основъ, зашто є Варошима на послѣдной Діети у Пожуну отказано Право гласа. Ђданъ сирѣћь отъ Мађарски Посланика представи; Народность бы се Мађара крозъ то оштетила; будући су найвише Вароши Славенске.

Ost und West.

ВѢСТИ.

(Пешта.) Отъ 20. до 27. Сент. п. р. прошло је овуда Дунавомъ за горњи предѣљ са различномъ разномъ свега 54 лађе; између коихъ было је 19 лађији жита са 64.700. з. л. напол. са 4.299. 8. л. ражи, са 19.419. 13. л. зоби са 51.240. 3. л. кукуруза, са 5300. и 8 л. репице са 43.652. вагана.

ПУТЬ ПО СВѢТУ.

(У Бечу) 28. Августа римскогъ покушавана су у вече около 9. сатій механическа једна кола, да ли ћео сама безъ коня моћи ићи; и занста ово имъ покушение као што су желили за рукомъ извиће, јер су се кола верло добро, како су годъ хтѣли, дала пригабити, и навијати; такођеръ јошть по воли могла су берзо терчати, и најданију опетъ зауставити се. На њима су сѣдиле 4. особе (персоне). — Далеко люди могу у свакој струки ил' науке или заната дотерати само кадъ су сложни и трудолюбиви.

(Кракавскій сказъ.) Међу црковнимъ зданіјима у граду Кракау најбола је црква свете Marie; големо и отлично едно здане (јошть отъ 1226. године) Сполашну ове цркве лѣпоту диче јошть и два прекрасна торња; отъ ових, као што сказую, на једанъ торњу ићкій Андрей Џолекъ на јевномъ плећама горе узнео је гердио једно звено, къ чему се найманѣ 40. людји изискивало, да бы га само отъ земље подићи могло.

БУДИМСКА ЛУТРИЈА.
отъ 27. Сент. р. № 2 51 55 67 56
Вућићесе 11. Октов. р.

Станѣ дунава у Пешти.

26. Сент. п. р. 4." 11." 3."

27. Сент. „ „ 4." 10." 0"